

Urgent civil education problems of physically challenged youth, their social rehabilitation and integration in a modern society, problems of forming students' civil stand are considered in article.

Keywords: *physically challenged youth, civil education, forming of civil stand, improvement trend of physically challenged persons relations with a state.*

Сігова А.Г. - доцент Донбаського інституту техніки та менеджменту Міжнародного науково-технічного університету ім. академіка Ю.Бугая, кандидат педагогічних наук

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор Є.А. Зеленов

УДК 37.032:316.356.2

ПОНЯТТЯ ЩАСТЯ В СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ ПЕДАГОГІЦІ ТА ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИХОВАННЯ ЩАСЛИВОЇ ДИТИНИ В СІМ'Ї

О.П. Сурженко

Проведено аналіз поняття щастя з філософської та педагогічної точок зору, показано педагогічні засади виховання щасливої дитини, виявлено основні умови створення гармонійної атмосфери в німецькій сім'ї з метою виховання дитини щасливою.

Ключові слова: *щастя, щаслива людина, сім'я, щаслива дитина.*

Упродовж усієї історії розвитку цивілізації людство прагнуло щастя. Пошуку шляхів, що ведуть до щасливого життя, присвячено безліч праць німецьких філософів, психологів, антропологів.

При науковому і психологічному дослідженні щастя треба враховувати два основні теоретико-методологічні положення. Перше - щастя є суб'єктивною думкою окремої людини її сприйняття життя і переживань, які вона оцінює, виходячи з її власних, внутрішніх критеріїв і норм, що можуть абсолютно не співпадати із загальноприйнятими поглядами. Матеріалом для сучасних досліджень учених і психологів якраз

і є ці оцінні думки суб'єктів. Якщо людина почуває себе щасливою, то вона дійсно такою є, незалежно від того, що думає про неї оточення.

Друге положення полягає в тому, що відчуття індивідом щастя проявляється не лише в єдності з минулим або теперішнім моментом, воно орієнтоване на майбутнє, тобто щастя набуває істинного сенсу в цілісності людського життя.

У сучасному світі надто зайняті батьки, що щодня борються за місце в житті, за засоби забезпечення сім'ї, не мають власне часу на щастя. У постійній гонитві за зовнішніми атрибутами щастя, вони стають глухими до живописного заходу сонця або малюнка дитини. Актуальність питання про щастя пов'язане із прискоренням життєвого темпу і орієнтації на досягнення позитивного результату, роботою над іміджем, зростаючим тиском стресових станів.

З філософської точки зору, щастя - піднесений стан душі, блаженство, пов'язане з надмірною внутрішньою і зовнішньою енергією, що має в собі сильне бажання близькості оточення. Це стан повного задоволення, відсутності бажань, ідеал, здійснення якого можливе завдяки свідомій дії. Але воно обмежене часовими рамками і рано чи пізно затихає. Бути щасливим означає перебувати у стані, що відповідає бажанню і волі, але який не може бути досягнутий однією лише силою волі. Бажання і воля виключають один одного, коли йдеться про щастя. Щастя люди зазнають як найвище почуття у момент блаженства, впродовж деякого часу як короткочасне почуття, наприклад, блискуче складений іспит, спортивна перемога. Але щастя можна відчувати і як тривале почуття гарного самопочуття. В зв'язку з цим говорять про життєве щастя. Почуття щастя залежить не від досягнення певних благ, а від внутрішньої здатності людини бути щасливою.

"Щастя – поняття моральної свідомості, що позначає стан людини, який найбільше відповідає внутрішній задоволеності повнотою й осмисленістю життя, здійсненням свого людського призначення" і далі "щастя є чуттєво-емоційною формою ідеалу"[11, С. 300].

У тлумачному словнику Володимира Даля [5, С. 371] щастя розуміється як "бажане насущне життя". Арістотель дає таке визначення: "щастя, таким чином, - це вище і найпрекрасніше [благо], що дає найбільше задоволення". [2, 66-67с.]. Бертран Рассел пише у своїй книзі "Завоювання щастя", опублікованій в 1930 році: "щаслива людина має вільні схильності і великі інтереси" [9, С. 318]. Поль-Анрі Гольбах

стверджує, що прагнення людини щастя дане їй від природи. Важливо, щоб при прагненні людини щастя і оточення теж було щасливим, "ти не можеш бути щасливим один", "тільки зробивши їх щасливими, ти будеш щасливий сам" [4, С. 395]. Людей, які не відкриті непередбаченим і несподіваним подіям в житті, які прораховують усе своє життя, важко зробити щасливими. Артур Шопенгауер стверджує, що ідеалу "позитивного щастя" як такого немає: "Відсутність нудьги веде до безболісного стану, так, по суті, досягається земне щастя, усе інше химера" [12, С. 275]. Шопенгауер визначає щастя як відсутність нещастя. Щаслива людина не викликає особливого інтересу, тому що в її стані немає страждання, нужди, горя, тобто її можна назвати негативною. Російський філософ і теоретик культури, І.А. Ільїн вважає джерелом щастя любов, яку людина носить в собі, "любов, сама по собі дає людині щастя і викликає у щасливого потребу - ошасливити усе і усіх навколо себе" [7, С. 70]. Щастя розуміється як єдність душі та тіла, емоційного і фізичного здоров'я. М. Аргайл визначає щастя таким чином: "Щастя - єдиний чинник людського досвіду, проте воно складається з 3, частково незалежних, чинників: задоволеності життям, позитивних емоцій і відсутності негативних емоцій" [1, с.33]. І.А.Джидарьян в статті "Щастя в уяві буденної свідомості" пише: "Можливість реалізувати ці ідеали, цілі, особисті бажання і тим самим привести у відповідність бажане і насушне лежить в основі щасливого життя" [6, С. 40]. Спираючись на ідею верховенства щастя в ієрархії фундаментальних людських цінностей, Джидарьян говорить, що людині притаманне "уявлення про самодостатність і самообґрунтованість щастя, яке ніколи не може бути засобом заради чогось іншого, а завжди тільки - самоціллю" [6].

Міркуючи про суть щастя і шляхи його досягнення в статті "Про щастя" П'єр Тейяр де Шарден виводить три форми щастя:

1) "щастя спокою", воно спрямоване до минулого, не містить ні праці, ні ризику, полягає в зменшенні потреб, скороченні бажань, загасанні життя;

2) "щастя задоволення" упивається сьогоденням, полягає в споживанні, у відчутті повноти життя, не творить, не діє;

3) "щастя розвитку" рветься до майбутнього, тут не існує щастя як об'єкта, якого можна досягти і заволодіти ним, але є щастя просування вперед, радості в досягненні повноти дії. Це "щастя зростання",

просування вперед, сходження і є істинне щастя, тому що воно наслідуює прогрес, об'єктивний закон Життя - сходження Свідомості.

Трьома ступенями такого сходження Шарден називає:

1) самоорганізацію, роботу над собою, порядок в почуттях та ідеях;
2) зміщення центра на оточення. Це означає – вийти за власні межі, розімкнути ланцюг егоїзму. Згідно з глибоким сенсом любові приєднати свій індивідуальний світ до інших таких самих індивідуальних світів;

3) над концентрацію – не лише приєднати себе до Іншого, але й злитися з ним воедино. Суть третьої сходинки в тому, щоб "не лише перерости самого себе, навіть не прив'язатися до іншого, рівного собі, але ще й підпорядкувати й спрямувати своє життя до більшого, ніж ти сам" [8, С.112].

Іншими словами, Шарден називає ці східці щастям рости, щастям любити і щастям обожнювати.

Аналіз досліджень останніх років дозволяє константувати, що в сучасних умовах виховання і становлення особистості дуже гостро стоїть проблема виховання її духовно багатою та щасливою. Як засвідчує практика, батьки самі не відчують себе щасливими, тому навіть не взмозі створити сприятливі умови для виховання дітей.

Мета статті полягає в тому, щоб розкрити поняття щасливої дитини, окреслити необхідні умови для виховання дитини щасливою, показати педагогічні засади виховання щасливої дитини в сімейних умовах.

"Щастя – щасливий стан душі, як правило, властиве дитині постійно, що є однією з істотних відмінностей дитини від дорослого в їхньому світосприйнятті. Вільний розвиток усіх сил і сторін особи дитини здійснюється лише за умови її щасливого стану душі. Щастя – це фон виховання дитини" [10, С. 253].

"Щастя – це, передусім, стан душі, що залежить значною мірою від життєвих установок і очікувань людини" [3, С. 52]. Причина багатьох психологічних розладів криється в невмінні знаходити радість в житті, в низькій самооцінці особи. Основна проблема багатьох людей - невдоволення світом і собою. Психологи вважають щасливою таку людину, яка живе із задоволенням: із задоволенням працює, займається своєю справою, присвячує із задоволенням час сім'ї і дітям. Але таких людей, на жаль, меншість. І їм важко вдається поміняти своє мислення на позитивне, тому що звичка негативно думати йде корінням в дитинство. Щасливі, упевнені в собі люди, що йдуть твердим кроком по життю, мають

надійну опору під своєю упевненістю - щасливі спогади дитинства. Піклуючись про щастя дитини, потрібно поставити перед собою не останньою мету, щоб таких щасливих хвилин в дитинстві було якомога більше. Вони знають, що б не сталося з ними на життєвому шляху і які б перешкоди не виникли, вони зможуть їх здолати, тому що в дитинстві батьки огорнули їх турботою і любов'ю, дали їм почуття упевненості в собі, що залишилося в дитячій пам'яті назавжди. Батьки, що заповнили пам'ять дітей щасливими моментами дитинства, забезпечили дітей твердим фундаментом моральних цінностей, який допоможе їм залишитися вірним самому собі навіть в сумні, важкі часи. Найголовніше, не просто фарбувати дитячі спогади у веселкові кольори, але виховати здатності до рефлексії і самоаналізу.

Щастя і благополуччя дитини залежить від міри батьківської любові і визнання. Батьки мають бути на стороні дитини, це означає давати їй любов - не владну, не сентиментальну любов, а поводитися так, щоб дитина почувала себе улюбленою і визнаною. Навчитися любити дітей не можна ні в якому навчальному закладі, ні за якими книгами, ця здатність розвивається в процесі участі людини в громадському житті, її взаємин з іншими людьми. Батьки, які завжди підтримують дитину і не вимагають за це винагороди, отримують в результаті дуже багато. Усе залежить від довіри, наданої дитині. Деяким батькам її бракує і діти відчувають, що батьківська любов недостатня, інакше вони надавали б більше довіри. Коли батьки сприймають дітей повністю, то діти можуть про усе говорити з батьками, оскільки це визнання знімає багато перешкод. Дуже важко відмовитися від зручних і важливих звичок. Але завдяки цій відмові батьки набувають справжнього життя, прогресу в стосунках, сімейне щастя. Треба звільнитися від старих суджень і норм. Батьки псують життя дітям, прищеплюючи їм застарілі уяві моральні поняття. Вони жертвують дитиною заради минулого. Іншими словами, треба стати самостійною особою і визначити свою позицію в житті. Це нелегко, оскільки людина - це комбінація з усіх людей, з якими вона мала справу в житті і від яких вона перейняла поняття про мораль. Батьки нав'язують дітям авторитет своїх власних батьків, тому що в кожному батькові і матері є щось від їхніх батьків і матерів. Тим самим вони викликають несприйняття з боку дітей. Такі стосунки – це пряма протилежність визнанню, яке батьки мають дати своїм дітям. Дітям потрібна любов і розуміння, визнання і свобода, щоб розвиватися згідно з природними

схильностями. По-справжньому сильні і люблячі батьки можуть дати дітям міру свободи, необхідну для дитячого розвитку.

Батьки подають гарний приклад дітям, коли уміють насолоджуватися банальними дрібницями, з яких складається звичайний день: неспішний сніданок з ароматною кавою і хрусткими бутербродами, вечірня прогулянка на свіжому повітрі, читання улюбленого журналу в теплий, літній полудень. Можна скласти разом з дитиною альбом сімейних фотографій, на яких збережено щасливі моменти. Ці моменти можуть тривати декілька секунд або декілька днів. Але з них складається міцне, тривале, незмінне почуття щастя, яке супроводжує дитину усе її життя.

Позитивно впливають на дитину не лише хороші події, що відбуваються в її житті, але й звичка ділитися ними зі своєю сім'єю і друзями. Можливість відмічати свої успіхи і досягнення з близькими людьми підвищує і зміцнює позитивні емоції дитини. Якщо дитина святкує свої успіхи з членами сім'ї і друзями, отримує поздоровлення, ділиться хорошою новиною з широким колом друзів і знайомих, радіє від душі, то це сприяє також зміцненню стосунків з оточенням і зав'язуванню соціальних контактів. Для дитини важлива підтримка і визнання її успіхів батьками, їхня гордість за її досягнення.

Наступною складовою щастя є здатність насолоджуватися красою, геніальними творіннями, неповторністю витворів природи і рук людських. Не треба боятися виражати подив і захоплення. Діти уміють відчувати невідомий подив, і дорослим треба підтримати їх в цьому. Відкриваючись красі і унікальності навколишнього світу, дитина переживає радість, причетність до цієї краси, бажання її зберігати і творити. У сьогоdnішньому світі не так просто знайти привід для подиву, цю здатність треба виховувати в дитині. Як приклад можна узяти поета Вальта Витмана, улюбленим заняттям якого було прогулюватися, милуючись деревами, кольорами, небом і слухаючи спів птахів і звуки лісу.

Оскільки життя складається з приємних і неприємних моментів, радісних і сумних подій, дитину треба навчити правильно поводитися з ними. Змішані почуття радості й печалі приходять, зазвичай, коли щось закінчується: канікули, дружба, робота над захоплюючим проектом, черговий навчальний рік. Ностальгія - це безболісні спогади, вони теж викликають позитивні емоції, зміцнюють почуття захищеності, підвищують самооцінку. Ностальгія дає хороше внутрішнє почуття,

викликає гордість за досягнуті успіхи, за приналежність до певної культури і покоління, вона зміцнює соціальні контакти.

Проведене дослідження дозволило виявити основні умови створення гармонійної атмосфери в німецькій сім'ї, що сприяє відчуттю дитиною щастя. Для цього потрібно ввести в її повсякденне життя такі правила:

* розвивати позитивне мислення дитини і здатність бути вдячним. Подяка допомагає насолоджуватись позитивним життєвим досвідом, долати стресові життєві ситуації, підвищує самооцінку. Виховання подяки сприяє закладанню моральних цінностей у дитини. Вона перешкоджає заздрості і порівнянню з іншими;

* розвивати відчуття оптимізму. Оптимізм приносить щастя, оскільки він мотивує не зупинятися перед труднощами, розвиває цілеспрямованість, укріплює здоров'я, дає натхнення, допомагає розвинути соціальні вміння і професійний успіх, сприяє відчуттю щастя;

* уникати соціального порівняння і заздрості. Порівняння небезпечні тим, що завжди знайдеться той, хто більш удачливий і успішний, незалежно від власних досягнень дитини. Заздрість і щастя не можуть співіснувати. По-справжньому щасливі люди радіють успіхам інших і відчувають співчуття до їх невдач;

* розвивати соціальні контакти. Їхнє значення для душевного і фізичного здоров'я дитини не можна переоцінити. Налагодження хороших соціальних контактів – гарантія майбутньої щасливої дитини. Зв'язок між соціальними контактами і відчуттям щастя взаємний. Людська потреба в міцних, стабільних і позитивних соціальних контактах бере початок в історії еволюції. Без них люди не змогли б виживати і розмножуватися. З самого народження дитина стає частиною соціальних відносин, в яких вона вперше відчуває любов, відчуття, що штовхає її у більш сильне відчуття щастя, ніж інші відчуття, – і знаходить сенс і мету життя;

* до головних моральних цінностей людини відносяться добро, великодушність, щедрість, співчуття. Ці цінності, прищеплені дитині з дитинства, роблять її щасливою. Допомагаючи іншим, дитина відчуває себе затребуваною, хороші вчинки знижують відчуття провини або печалі, укріплюють віру в себе і відчуття оптимізму;

* розвивати витривалість. Дитину важливо навчити, щоб вона могла справлятися з важкими життєвими ситуаціями, тобто вміти аналізувати те, що відбувається і знаходити рішення. Або, якщо змінити нічого не можна, справлятися зі своїми емоціями;

* вчитись прощати. Прощення означає навчитись обходитися зі своєю образою. Прощення необхідне, перш за все, для самої дитини, оскільки воно має позитивні наслідки для її внутрішнього стану;

* набувати вміння жити в сьогоденні дні, тобто тут і зараз. Це дає позитивний, продуктивний досвід і радість, що відчувається, збережеться надовго. Потрібно вдаватись з дитиною до різних видів діяльності: малювання, спорту, читання, домашньої роботи;

* насолоджуватись радощами життя. Згадуючи щасливі дні або важливі події в житті, людина підкріплює позитивні емоції і підвищує сприйняття щастя. При цьому для всебічного розвитку дитини важливі сімейні традиції і ритуали;

* реалізовувати життєві мрії. Розумні цілі підвищують самооцінку, дають відчуття надійності і дієздатності. Кожен крок, зроблений на шляху до поставленої мети, підвищує позитивні емоції.

У науковому дослідженні виявлено низку чинників, що задовольняють природні й основоположні потреби дітей:

* час і простір. Час грати, мріяти, робити відкриття, возитись з предметами, що зацікавили. Дітям потрібен час, який вони можуть використовувати за настроєм і потребами. Це сприяє розвитку творчих здібностей, стратегічному мисленню і фантазії, робить дітей щасливими. Крім часу важливим чинником щастя є простір. Рух на природі сприяє духовному розвитку, укріплює здоров'я;

* можливість досліджувати світ навколо і зав'язувати контакти. Діти народжені дослідниками, вони допитливі та творчі, хочуть докопатись до істини, відкрити світ навколо себе. На жаль, сучасне автоматизоване суспільство може запропонувати мало можливостей для дитячої творчості. Так, дух дослідника гальмується, не встигнувши розвинутися. Дітям не вистачає почуттєвого досвіду, необхідного для розвитку моторики, рівноваги і тіла. Важливо, щоб батьки давали їм таку можливість і шукали все нове для цікавих дослідників, не перешкоджаючи дітям в задоволенні своєї цікавості. Дітям не потрібні готові рішення, їм необхідний власний досвід, щоб освоїтись в світі;

* упорядкована структура повсякденності. За повсякденними заняттями проходить справжнє життя дитини в сім'ї. Важливо замість хаосу, якого досить в сучасному суспільстві, створити порядок, тому що дітям потрібна ясна структура і чіткий ритм повсякденності. Необхідні регулярні, постійні сімейні ритуали, які супроводжуватимуть дитину місяцями і роками. Такі

події, що регулярно повторюються, допомагають дітям навчитися самоорганізації і самостійності, але, перш за все, вони дають малюкам опору, орієнтири й відчуття захищеності, стабільності, якої так не вистачає в сьогоденному суспільстві;

* увага і розуміння. Дефіцит спілкування батьків з дітьми не може сприяти довірчій атмосфері в сім'ї і розвитку дитини. Дітям потрібне справжнє спілкування. Їм потрібні батьки, які по-справжньому цікавляться їх повсякденними потребами, відчуттями, проблемами. Дітям потрібна довіра батьків, упевненість, що вони прийняті такими, які вони є;

* постійність і впевненість. Дітям необхідне надійне місце у домі і стабільні відносини, на які можна покладатись, надійна фортеця, в яку вони завжди можуть повернутись з великого, неспокійного світу. Дітям однаково потрібні рух і спокій. Їм потрібні послідовні батьки, що дотримуються постійних, стабільних вимог, встановлених на благо дітей, дійсних не тільки сьогодні. Дітям потрібні батьки, які знайшли своє місце в житті, які не коливаються, а твердо знають, чого хочуть для себе і своєї сім'ї.

Дослідивши проблему виховання щасливої дитини в сімейних умовах, можемо зробити такі висновки:

Щаслива дитина – це дитина, оточена любов'ю і розумінням батьків, яка уміє радіти життю, зав'язувати з оточенням міцні і позитивні соціальні контакти, що має моральні цінності: доброту, великодушність, щедрість, співчуття. Дитині допомагає досягти щастя душевний спокій і скромність, єднання з природою і соціальні моменти щастя. Потужну підтримку проти вимог суспільства надає сила природи, тепло і спокій домівки, любов і довіра в сім'ї.

1. Бажання людини бути щасливою властиве її природі, воно є природним прагненням і невід'ємним правом людини. Щасливою вважається така людина, яка живе і працює із задоволенням, займається улюбленою справою, з радістю присвячує час сім'ї і дітям. Щасливі, впевнені в собі люди – це ті, які мають надійну опору під своєю впевненістю, – щасливі спогади дитинства. Вони знають, які б перешкоди не виникли на життєвому шляху, вони зможуть їх подолати, тому що в дитинстві батьки оточили їх турботою і любов'ю, дали їм відчуття впевненості в собі, що залишилось в дитячій пам'яті назавжди.

2. Щоб виховати дитину щасливою, необхідно прищеплювати їй з дитинства моральні цінності, переконання і установки: розвивати

позитивне мислення і здатність бути вдячним, зміцнювати почуття оптимізму, уникати соціального порівняння і заздрості, розширювати соціальні контакти, розвивати витривалість, справлятися з важкими життєвими ситуаціями, вчитися прощати; вчитися жити сьогоднішнім днем, насолоджуватися радіщами життя, реалізовувати життєві мрії. Моральні цінності людини: добро, великодушність, щедрість, співчуття, прищеплені дитині з дитинства, роблять її щасливою. Згадуючи щасливі дні або важливі події в житті, дитина отримує позитивні емоції і переживає почуття щастя.

3. Щастя і благополуччя дитини залежить від міри батьківської любові й визнання. Батьки мають морально підтримувати дитину, будувати свою поведінку так, щоб вона почувала себе улюбленою і визаною.

4. Здійснення поставлених цілей і старанна робота для реалізації мрії надають життю сенс і спрямованість. Розумні цілі підвищують самооцінку, дають почуття упевненості й здатності діяти. Кожен крок, зроблений назустріч поставленій меті, підвищує позитивні емоції, викликає радість і гордість, поглиблює почуття щастя. Крім того, цілі надають структуру повсякденності: розпорядок дня, невеликі завдання, певний вільний час. Поставленні цілі допомагають дітям вчитися правильно розподіляти час, визначати пріоритети.

Література

1. Аргайл М. Психология счастья / М.Аргайл.- СПб. : Питер, 2003.- 233 с.
2. Аристотель. Сочинения в 4 томах / Аристотель. – М., 1976. Т.1. 1976.- С. 326.
3. Воркачев С.Г. Концепт счастья в русском языковом сознании: опыт лингвокультурологического анализа / С.Г. Воркачев. - Краснодар: КубГТУ, 2002.–140с.
4. Гольбах Поль Анри. Избранные произведения в 2 т. /Поль Анри Гольбах М.: Мысль, 1963 (Серия «Философское наследие»). Т.1. – 1963.- 395 с.
5. Даль В. Толковый словарь / В. Даль. СПб. ; М., 1882. Т4.704 с.
6. Джидарьян И.А. Счастье в представлениях обыденного сознания / И. А. Джидарьян //Психолог. журнал.2000.№2(т.21).С.40-48.
7. Ильин И.А. Собрание сочинений в 10 т. / И.А.Ильин – М.: Рус. книга, 1993. Т.1. - 1993. - 270 с.
8. Петяр де Шарден П. О счастье / Петяр де Шарден П.; [предисл.Г. П. Аксенова] //Человек.-1991.-№2.-С.105-115.
9. Рассел Б. Словарь разума, материи, морали / Б. Рассел. - М., 1996. - 131 с.
10. Семейное воспитание : краткий словарь. - М.: Политиздат, 1990.-320 с.
11. Соціолого-педагогічний словник. – К.: «Експрес-Поліграф», 2004. - 503 с.

12.Шопенгауер А. Две основные проблемы этики/А. Шопенгауер. -Минск: Попурри, 1997. - 375 с.

Проведен анализ понятия счастья с философской и педагогической точек зрения, показаны педагогические методы воспитания счастливого ребенка, выявлены основные условия создания гармоничной атмосферы в немецкой семье с целью воспитания ребенка счастливым.

Ключеві слова: *счастливый ребенок, семья, гармоничная атмосфера.*

In the article the analysis of the concept happiness from the philosophical and pedagogical points of view is carried out , pedagogical methods of bringing up of a happy child are shown, main conditions of creation of harmonious atmosphere in the german family with the goal of bringing up of happy child are brought to light .

Key words: *happy child, family, harmonious atmosphere.*

Сурженко О.П. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і практики перекладу германо-романських мов, Східноукраїнський Національний університет імені Володимира Даля (м. Луганськ)

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор Зеленов Є.А.